

ИЗВЕШТАЈ ЗА ПАРИЧНИ ТЕКОВИ

Д-р Оливера Ѓоргиева-Трајковска¹, Марина Кралева Клампер²
Економски факултет, Универзитет "Гоце Делчев", Штип

Краток извадок

Големата важност на паричните средства го прават Извештајот за парични текови (ИПТ) еден од основните финансиски извештаи. Овој извештај дава информации за начинот на користење на средствата и ресурсите на претпријатието со цел стекнување на парични средства. Информациите за паричните текови на ентитетот им користат на корисниците на финансиските извештаи за обезбедување на основа за проценка на можностите на субјектот да генерира пари и парични еквиваленти, како и потребите на друштвото да ги користи тие парични текови.

Изготвувањето на ИПТ се врши со примена на МСС 7. Основната структура на Извештајот е секогаш иста, без оглед на методот на составување, при што вкупните нето парични текови се класифицираат во: оперативни (деловни), вложувачки (инвестициони) и финансиски активности. Преку класифицирање на готовинските текови помеѓу различни активности, корисниците ќе можат да го утврдат влијанието на секоја активност врз готовината и еквивалентите на готовина и нивниот меѓусебен однос.

Клучни зборови: пари, парични еквиваленти, оперативни, вложувачки и финансиски активности

CASH - FLOW STATEMENT

Ass. Prof. Olivera Gjorgieva-Trajkovska, Master student Marina Krалеva Klampfer
Faculty of Economics, "University Goce Delcev", Shtip

Abstract

The high value of cash make a Cash flow statement (CFS) one of the basic financial statements. This report provides information on how to use the assets and resources of the enterprise in order to obtain cash. Information about the cash flows of the entity benefit users of financial statements to provide a basis for assessing the prospects of the entity to generate cash and cash equivalents and the needs of the company to use those cash flows.

The development of IPT is performed by applying IAS 7. The basic structure of the report is always the same, regardless of the method of composition, so the total net cash flows are classified into: operational (business), investing (investment) and financial activities. Through classifying cash flows between different activities, users will be able to see the impact of each activity on cash and cash equivalents and their relationship to one another.

Key word: cash, cash equivalents, operating, investing and financing activities

Вовед

“Cash is a king“ - е мотото на секоја добротоечка фирма, а уште повеќе на фирмите кои имале проблеми со ликвидноста. Контролата на ликвидноста е многу важен аспект од менаџирањето, со оглед на тоа што таа го осигурува непреченото одвивање на работењето, односно обезбедува континуирана

¹ Универзитет Гоце Делчев Штип, Економски факултет, ул. „Крсте Мисирков“ бр.10-А, Штип, Р.Македонија, olivera.trajkovska@ugd.edu.mk

² Студент на постдипломски студии, насока Финансиско известување и ревизија, Универзитет Гоце Делчев Штип, mmarinaklampfer@gmail.com

добивка/профит и дивиденда. Од друга страна, неликвидноста претставува вистинска опасност за опстанокот на деловните субјекти, односно може да доведе до стечај и ликвидација.

Особено значајна информација за корисниците на финансиските извештаи е структурата на финансиските средства на субјектот, поточно прашањето дали ликвидноста се темели врз сопствени или туѓи извори на средства. Овие информации ги обезбедува Извештајот за парични текови, така што корисниците можат да ја согледаат успешноста од тековното работење, како и да ја предвидат можноста за идниот развој на субјектот. Информациите од ИПТ треба да им помогнат на инвеститорите и доверителите во проценката на способноста на компанијата да генерира идни позитивни парични текови, за способноста за плаќање на обврските и дивидендите, а исто така треба да ги објаснат и причините зошто искажаната нето добивка во Билансот на успех се разликува од нето промената на паричните средства.

Извештајот за паричните текови е неопходно да се анализира заедно со останатите финансиски извештаи, бидејќи со овој извештај всушност се дообјаснуваат настанатите промени во Билансот на состојба и се надополнуваат податоците и информациите од Билансот на успех.

1. Содржина на извештајот за парични текови

Извештајот за парични текови како еден од позначајните финансиски извештаи од понова природа, претставува преглед на сите парични приливи и одливи за одреден временски период, кои произлегуваат од оперативните, финансиските и инвестиционите активности на компанијата.³

Оперативни активности се трансакциите кои влијаат на набавката, обработувањето и продажбата на производите и услугите на компанијата. Активностите за остварување на продажбите и наплатата на побарувањата од купувачите, трошоците на продадените производи, набавувањето на залихи и исплата на обврските кон добавувачите се оперативни активности. Она што е заедничко за сите овие трансакции е тоа што сите се дел од основните активности кои генерираат добивка во компанијата.

Финансиските активности се трансакции со кои компанијата обезбедува извори, јавувајќи се во улога на заемопримач или издавач на хартии од вредност или трансакции со кои се отплаќаат кредиторите и сопствениците.

Инвестиционите активности се трансакции со кои се стекнуваат или се продаваат долгорочни средства – средства од кои компанијата очекува да обезбедуваат услуги за период подолг од една година. Набавката на недвижности и опрема, купувањето на акции, претставуваат инвестициски активности.⁴

Извештајот за парични текови ги презентира засебно паричните текови од оперативните активности и посебно паричните текови од финансиските и инвестициските активности. Со анализата на овие индивидуални парични текови, тековните и потенцијални сопственици и кредитори имаат можност да добијат сознанија за следните аспекти од работењето на компанијата:⁵

³ Неда Петроска-Ангеловска, „Готовинскиот тек и ликвидноста во претпријатијата“, Скопје, 2007, стр.234

⁴ Horngren, Sundem, Elliot, Philbrick, "Introduction to financial accounting", Pearson education, 2006

⁵ Frank J.Fabozzi, Pamela P.Peterson, "Financial management & Analysis", John Wiley and Sons, 2003,pp.138

- Изворите на финансирање на работењето, било преку интерно генерирани фондови или екстерни извори на средства;
- Способноста на компанијата да ги извршува должничките обврски (плаќање на камати и основни долгови);
- Способноста на компанијата да ја финансира сопствената експанзија преку оперативниот паричен тек;
- Способноста на компанијата да врши исплата на дивидендите на акционерите;
- Флексибилноста на компанијата во финансирањето на активностите.

Готовинските текови од оперативни активности е првиот основен дел од Извештајот на парични текови. Овие парични текови произлегуваат од основната дејност на претпријатието, односно од трите групи трансакции: финансискиот резултат, промените на средствата и промените на обврските.

Готовинските текови од инвестициските активности (вториот дел на ИПТ) ги опфаќаат приливите и одливите на готовина, кои настануваат врз основа на вложувања во или продажба на постојани средства, како и вложувања во долгорочни хартии од вредност и нивна продажба.

Готовинските текови од финансиски активности (третиот дел на ИПТ) произлегуваат од активностите поврзани со обезбедување на потребните финансиски средства и сервисирањето на обврските кои произлегуваат од овие активности. Станува збор за приливите по основ на долгорочни кредити, емисија на хартии од вредност, исплата на дивиденда за емитираните акции, како и исплата на главница на достасаните долгорочни кредити и обврзници.

Во врска со исплатите за камати и исплатите за дивиденда, во праксата постоеја дилеми дали овие активности треба да се класифицираат како оперативни или финансиски активности. ФАСБ (Financial Accounting Standards Board) одлучи да ги класифицира исплатите за камата како парични текови поврзани со оперативното работење, додека исплатите за дивиденда да ги третира како парични текови од финансиски активности.⁶ Согласно Меѓународните сметководствени, платените камати и дивиденди може да бидат класифицирани и како оперативни и како финансиски текови, зависно од основната дејност на компанијата, додека наплатените камати и дивиденди како оперативни или инвестициски текови.⁷

2. Изработка на Извештајот за парични текови

Изработката на Извештајот за парични текови се одвива во четири фази:

- Утврдување на паричните текови од оперативни активности;
- Утврдување на паричните текови од инвестициски активности;
- Утврдување на паричните текови од финансиски активности;
- Составување на Извештајот за парични текови

Извештајот може да се изработи на два начина: со примена на директен или индиректен метод. Двата метода се разликуваат во поглед на постапката за утврдување на готовинските текови од оперативните активности, додека кај утврдувањето на тековите од инвестициските и финансиските активности методите не се разликуваат.

⁶ Horngren, Sundem, Elliot, Philbrick, "Introduction to financial accounting", Pearson education, 2006, p.186

⁷ Службен весник на Р.М, бр.94,2004,стр.220

Директниот метод дава повеќе информации од индиректниот. За него е карактеристично тоа што при утврдувањето на тековите од оперативни активности се врши идентификување на ефектите кои приходите и расходите од билансот на успех ги предизвикуваат врз готовинското салдо на претпријатието.

Индиректниот метод е полесен за примена. Тој започнува од нето добивката и на неа го додава износот на амортизацијата. Потоа се утврдуваат приливите и одливите од краткорочните средства и обврски. При тоа, зголемувањето на средствата е паричен одлив, нивното намалување е прилив, зголемувањето на обврските е паричен прилив, а намалувањето на истите е одлив. Утврдувањето на готовинските текови од оперативни активности според индиректниот метод може да се прикаже на следниот начин:

Нето добивка за тековна година + Амортизација +/- Намалување/Зголемување на обртните средства +/- Зголемување/Намалување на краткорочните обврски = Готовинските текови од оперативни активности.

При утврдување на паричните текови од инвестициски активности се следи истиот принцип, дека зголемувањето на средствата е одлив, додека намалувањето-прилив и обратно кај обврските. На пример, набавката на нова машина претставува паричен одлив, додека продажбата на зграда претставува паричен прилив. Нето готовинскиот тек од инвестиционите активности се добива кога од вкупните приливи ќе се одземат вкупните одливи предизвикани од инвестициона активност и вообичаено е со негативен предзнак. Ова е од причина што целта на инвестициите е остварување на развојот на компанијата и затоа готовинските одливи би требало да се поголеми од готовинските приливи по овој основ.

Утврдување на паричните текови од финансиски активности се врши по истиот принцип, бидејќи станува збор за ставки од билансот на состојба. Издавањето нови акции се бележи како паричен прилив, земањето кредити е исто така паричен прилив, додека отплатата на кредитите и откупот на сопствените акции се парични одливи. Од донесените финансиски одлуки од страна на менаџментот на компанијата зависи и остварувањето на готовинските приливи и одливи од финансиските активности и целокупниот развој на компанијата.

Составувањето на Извештајот за парични текови се врши откако ќе се пресметаат готовинските текови од оперативните, инвестициски и финансиски активности, тие се собираат и на тој начин се доаѓа до крајното салдо на парични средства со кои располага компанијата на крајот на пресметковниот период.

3. Толкување на Извештајот за парични текови според МСС 7

МСС 7 Извештај за готовински текови се вовеле за да обезбедат подобри, посеопфатни и покорисни информации од тоа што веќе е прикажано во финансиските извештаи. Овој стандард треба да ги обезбеди следните информации, а кои не може да се најдат на ниедно друго место:⁸

- Односот помеѓу добивката и готовината, може да се види јасно и соодветно да се анализира.
- Еквивалентите на готовина се нагласени, обезбедувајќи подобра слика за ликвидноста на претпријатието.

⁸ Оливера Ѓ.Т, Александар К. , “Осврт кон меѓународните стандарди за финансиско известување “ , Универзитет Гоце Делчев Штип, 2013

➤ Приливите и одливите за финансирање мора да бидат покажани, наместо едноставно да се помине преку резервите.

Кога се анализираат податоците на готовински текови, споредбата не треба да биде само помеѓу готовинските текови и добивка, туку и помеѓу готовинските текови за временски период (три до пет години). Готовината не е синоним со добивката на годишна основа. Односот помеѓу добивката и готовинските текови се менува константно. Претпријатијата не секогаш прикажуваат добивки кои ги надминуваат оперативните готовински текови. Во обратна ситуација, претпријатијата може да имаат оперативни готовински текови кои многу повеќе ја надминуваат прикажаната добивка. Користа од нивното споредување е во определување на степенот до кој заработените добивки се конвертираат во неопходни готовински текови.

4. Важноста на паричните текови

Билансот на успех и Извештајот за парични текови подеднакво известуваат за промените кои настануваат кај компанијата во текот на определен период. Билансот на успех покажува на кој начин се зголемува или намалува сопствениот капитал на компанијата како резултат на оперативното работење. Овој извештај ги поврзува приходите и расходите со примена на концептите за разграничување и обезбедување значајно мерило за економските перформанси. Спротивно на тоа, Извештајот за парични текови ги објаснува промените во сметката Парични средства, наместо промените во сопствениот капитал. Клучната точка која ја истакнува Извештајот за парични текови е нето-паричниот тек од оперативните активности, кој најчесто се нарекува паричен тек.

Концептот кој неодамна доби значење е слободниот паричен тек -дефиниран како парични текови од оперативно работење минус капитални издатоци.⁹ Станува збор за паричниот тек кој останува по покривањето на активностите од оперативно работење на компанијата и потребните инвестиции за обезбедување континуитет во работењето.

Компаниите кои не можат да генерираат доволно парични средства од оперативно работење, за покривање на нивните инвестициски потреби имаат потреба од дополнителен капитал, кој го обезбедуваат преку издавање капитал. Доколку вложувањето се однесува за растот на компанијата, таквата ситуација е прифатлива, но доколку вложувањето се врши само за одржување на статус кво, компанијата најверојатно е во неволја.

Заклучок

Извештајот за парични текови е значаен финансиски извештај, кој покажува од каде доаѓаат парите во едно друштво и како се трошат. На друштвата им требаат парични средства за да можат да раководат со работењето, да ги плаќаат своите обврски и да им обезбедат заработувачка на своите вложувачи. Прибирањето на паричните средства не е секогаш засновано само врз редовното вршење на дејност (продажба на стоки или услуги). Често пати се земаат кредити, позајмици, се врши продажба на долгорочни материјални или нематеријални средства, се издава нова емисија на сопствени хартии од вредност и сл.

Целта на Извештајот за паричен тек е да покаже од каде, колку и за кои цели биле стекнати и потрошени парични средства и притоа дали тие биле ефикасно, ефективно и на најрационален начин стекнати и потрошени. Извештајот како приказ на паричните приливи и одливи во пресметковниот

⁹ Horngren, Sundem, Elliot, Philbrick, "Introduction to financial accounting", Pearson education, 2006,p.205

период, врз основа на оперативни, инвестициони и финансиски активности, се изготвува согласно МСС 7 и се презентира како интегрален дел за секој период, заедно со останатите финансиски извештаи.

Податоците од билансот на состојба и билансот на успех треба да се комбинираат со податоците од извештајот за паричен тек за да им се овозможи на корисниците на овие извештаи при предвидување на идните парични текови, оценување на кој начин менаџментот создава и користи парични средства, утврдување на способноста на компанијата да ги исплаќа каматите, дивидендите и долговите во моментот на нивно достасување, како и да се утврдат конкретните зголемувања и намалувања на продуктивните средства на фирмата.

Користена литература

Неда Петроска-Ангеловска, „Готовинскиот тек и ликвидноста во претпријатијата“, Скопје, 2007, стр.234

Horngrren, Sundem, Elliot, Philbrick, "*Introduction to financial accounting*", Pearson education, 2006

Frank J.Fabozzi, Pamela P.Peterson, "Financial management & Analysis", John Wiley and Sons, 2003,pp.138

Horngrren, Sundem, Elliot, Philbrick, "*Introduction to financial accounting*", Pearson education, 2006,p.186

Службен весник на Р.М, бр.94,2004,стр.220

Оливера Ѓ.Т, Александар К. , “Осврт кон меѓународните стандарди за фиансиско известување “ , Универзитет Гоце Делчев Штип, 2013